

Valuma-alueen vesitalouden suunnittelu

1. Miten valuma-alueelähtöistä vesitalouden suunnittelua voidaan edistää eri tarkastelutasoilla?

Kansallinen taso

Kansallisen tason keinoja ovat lainsäädäntö sekä rahoituksen kohdentaminen. Lausunto- ja luvitusprosessien ohjaus kohti kokonaisvaltaisempaa tarkastelua. Myös suunnittelijoiden koulutukseen panostaminen sekä tukien kohdentaminen suunnitteluun katsottiin tärkeäksi kansallisen tason toimeksi.

Työpajan muistilaput:

Hallinnollisilla ohjauskeinoilla

Rahoituksen, avustusten ja ympäristötukien kohdentamisella

Suunnittelijoiden koulutukseen panostamisella

Kannustinjärjestelmät, rahoituksen järjestäminen

Lausunto- ja luvitusprosessien (ELY, AVI, kunnat) ohjaus kohti kokonaisvaltaisempaa tarkastelua (vaikutukset, vaihtoehdot)

Mahdollistaminen (lainsäädäntö)

rahoituksen oikea suuntaaminen, lainsäädäntö

Tarvitaan edistämistä ja valuma-alueen maanomistajien innostamista-> kaikki eivät ole mukana automaattisesti

Tuki kannattaisi kohdentaa suunnitteluun

Alueellinen taso

Alueellisella tasolla tulee nojata vesistöjen käytön ja hoidon suunnitelmiin ja näiden toimenpidesuosituksiin. Myös alueen vesistöjen tilan tuntemus toimenpidetarpeen määrittämiseksi ja hotspot-alueiden havaitsemiseksi koettiin tärkeäksi. Alueellinen hankerahoitus, ja riittävän pitkäkestoiset hankkeet sekä päätoimiset koordinaattorit katsottiin hyviksi alueellisiksi keinoiksi edistää valuma-alueelähtöistä vesitalouden suunnittelua.

Työpajan muistilaput:

Pitkäaikaisilla hankkeilla, joiden kesto on enemmän kuin 1-2 vuotta

Alueellinen taso on sopiva hotspot-alueiden tunnistamiseen.

päätoimisia koulutettuja koordinaattoreita, helpottamaan ojitusyhteisöjä

Vahvempi linkitys vesienhoitoon ja sen toimenpideohjelmiin

Vesistöjen käytön ja hoidon suunnitelmat ohjenuorana: missä tarpeen tehdä ja mitä

Integroidut vesiresurssien hoito- ja hallintasuunnitelmat ja näiden toimenpideohjelmat ja niiden koordinointi.

Valuma-alueen muodostama luonnollinen raja vs hallinnolliset rajat

valuma-aluekohtaista hankerahaa

Mikä on vesien tila? Onko toiminnan muutokselle/tehostamiselle tarvetta?

Valuma-alueen taso

Myös valuma-alueen tasolla tunnistettiin tarve koulutetulle henkilöstölle niin koordinoinnissa kuin suunnittelussakin. Tällä tasolla nousi tärkeäksi myös eri maankäyttömuotojen yhteensovittaminen

suunnittelussa, ja ehdotettiin myös rahoituksen hakemisen yhtenäistämistä. Myös eri sidosryhmien osallistaminen jo valuma-alueetasolla nostettiin esiin.

Työpajan muistilaput:

Maanomistajat saatava suunnitteluun mukaan, että ei mennä valmiiden suunnitelmien kanssa

Koulutus: Riittävästi vesitalous-/ojitusasiantuntijoita ja suunnittelijoita

Vesistökuunnostusten suunnittelussa valuma-alueen vesienhallinta mukaan

Helpot, sektorirajat ylittävät suunnittelutyökalut

alueellista tiedotusta

Virikkeitä. Neuvontaa, lehtijuttuja, tilaisuuksia. Mielipiteen muokkausta.

Yhdistykset, paikallistoimijat tärkeässä roolissa.

Valuma-alueella olevien hankkeiden yhteisvaikutusten arviointi, yhteensovittaminen

Catchment officeria tarvitaan täällä!

Kuormituksen hotspottien ja kuivatustarpeiden tunnistaminen

Rahoitus molempiin : metsät ja pellot-> sama luokku mistä saadaan

Lohko- ja kuivatushanketaso

Lohko- ja kuivatushanketasolla tärkeimmäksi keinoksi koettiin eri sidosryhmien osallistaminen vesitalouden suunnitteluun. Toimijoiden aktivointi ja neuvonta vaatii resursseja. Myös alueellisten tarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaavat toimet, esimerkiksi perus- ja paikalliskuivatus, maan rakenteen tarkastelu sekä alueen viihtyisyys nostettiin esiin.

Työpajan muistilaput:

ojitusyhteisöt aktiivisiksi

maanomistajat mukaan

Aktivointi ja neuvonta vaativat resursseja

Vesien suojeleminen hyötynä paikallisille ympäristön viihtyisyyden paraneminen. Kannattaa tuoda esiin neuvonnassa.

Ongelman ratkaisun malleja. Eli pilottikohteita. -Toisaalta herättelyä, mittauksia jotka kertovat jostakin korjattavasta asiasta.

Ojitusasiantuntijan toimintakenttä sekä täällä että vasemmalla (edellinen taso).

Vesistön käyttäjien tarpeet, mm. peruskuivatus

ojitusyhteisöjen hyödyntäminen

Asiantuntijayhteistyö

CAP-järjestelmän ohjaus eli kohdennetut tuet, saa ilmoittaa esim. suojavaikkeen vain lohkolle, joka on tunnistettu aidosti kohdentamisalueeksi/-lohkoksi

Mitä haasteita/ongelmia tällä tasolla tunnistetaan?

Maanomistajayhteistyö

Lohkotason suunnitelu: peruskuivatus, paikalliskuivatus, maanrakenne -tarkastelu lohkojen tasolla

2. Mitkä ovat valuma-alueelähtöisen vesitalouden suunnittelun hyödyt ja haitat yhteiskunnan ja yksityisen näkökulmasta?

Kansallinen taso

Kansallisella tasolla valuma-alueelähtöinen vesitalouden suunnittelu nähtiin pelkästään hyödyllisenä.

Esiin nousivat kustannustehokkuus verrattuna yksittäisinä toteutettuihin toimiin sekä eri

maankäyttömuotojen synergiat, joiden kautta yksittäiset tavoitteetkin toteutuvat paremmin.

Työpajan muistilaput:

Valuma-alueen vesienhallinta on hyödyllistä vesien tilan ja vesien- ja merenhoidon tavoitteiden kannalta.

Veronmaksajan kannalta kustannus/hyöty suhde parempi kuin toimenpiteiden suunnittelemattomalla toteuttamisella.

Vesien suojelun ja vesien "käytön" synergia. Voidaan oppia pois osasta erillisiä vesiensuojelutoimenpiteistä maa- ja metsätaloudessa.

Valuma-alue suunnittelu mahdollistaa sen tärkeän: vesienhallinnan isosti. Riittävä kuivatus on paremmin turvattu silloin esim. pelloilla

Alueellinen taso

Alueellisella tasolla hyötynä nähtiin toimien järkevä kohdentaminen. Haasteina nähtiin se, että valuma-alueen rajat eivät välttämättä noudata hallinnollisia rajoja, sekä alueen ja toimijoiden ja toimintojen monimuotoisuus. Esiin nostettiin myös huoli neuvonnan jatkuvuudesta.

Työpajan muistilaput:

Hyötynä toimenpiteiden järkevä kohdentaminen.

Vesistöalue rajat ovat erit kuin hallinnolliset rajat

Jatkuvuus neuvonnassa, hankkeilla asiat etenee hitaasti ja sykäyksittäin

(sijoitettu kansallisen ja alueellisen rajalle) Alueen laajuus, toimintojen ja toimijoiden monimuotoisuus

Valuma-alue taso

Valuma-alueella mahdollisena haittana nähtiin kustannusten epätasainen jakautuminen ja kompensatiomekanismien puute sekä se, että hankkeista tulee liian raskaita ja kompleksisia. Lisäksi hyöty voi jäädä vaatimattomaksi kustannuksiin nähden. Toisaalta valuma-alueelähtöinen suunnittelu nähtiin mahdollisuutena luoda kompensatiomekanismeja esimerkiksi ekosysteemipalveluiden tuottajille. Potentiaalisena hyötynä valuma-alueelähtöisessä suunnittelussa on eri toimijoiden tietoisuus toistensa toimista, esimerkiksi yläjuoksulla tapahtuvien töiden vaikutus alajuoksulla.

Työpajan muistilaput:

Mahdollinen haitta: Hankkeet voivat muuttua raskaiksi ja kompleksisiksi. Hankkeiden järkevä paloittelu?

Kompensatiomekanismit puuttuvat - mikä kannustaisi maanomistajien väliseen yhteistyöhön?

Taakanjako? Joutuvatko ojitussyhteisöt "maksumiehiksi" koko valuma-alueen vesienhallinnasta, jos yläpuolella esim. isot metsäalueet.

Kompensatiot ekosysteemipalvelujen (esim. vedenpidätys, monimuotoisuus) tuottajille -- osaksi bisnestä??

Ylpeys kotiseudusta, "meillä on tehty tälläistäkin..."

Valuma-alue suunnittelun hinta€€??

Yksityisen näkökulma valuma-alue suunnitteluun: hyöty voi olla laiha kustannuksiin nähden

Pelko siitä kastuuko omat maat alajuoksulla, jos yläjuoksulla kovasti puuhataan ilman laajojen vaikutusten selvitystä. Aina ei edes etukäteen tiedetä mitä kaikkea kaivaminen tulee aiheuttamaan.

Lohko- ja kuivatushanketaso

Haittana nähtiin töiden epätasainen jakautuminen hyötyihin nähden. Hyötynä nähtiin resurssien parempi kohdentaminen, esimerkiksi maa- ja metsätalouden tuotantoinfran ja ympäristötoimenpiteiden yhteensovittamisessa. Lisäksi hyötynä voidaan nähdä etenkin vuokralla olevien peltojen omistajien tietoisuuden parantaminen ja sitä kautta toimenpiteiden parempi toteutus.

Työpajan muistilaput:

Yksi iso haitta on että "hyvät tarkoitukset" teettävät töitä (myös niillä, jotka eivät näe sitä hyvää tarkoitusta)

Yhteiskunnan näkökulmasta joka peltolohkoa tai järveä ei kannata hoitaa optimitilaan

Voidaan keskittää energia ja resurssit maa- ja metsätalouden tuotantoinfran parantamiseen sen sijaan, että tehtäisiin pakotettuna suojavyöhykkeitä ja laskeutusaltaita.

Hyvä mieli hyvästä yrityksestä. Vesiensuojelutoimet ovat joka tapauksessa sellaista asiaa jota arvostetaan. Ainakin melkein aina.

Toiminnan taso!

Vuokraviljely iso haaste, onko maanomistaja tietoinen ja sitoutunut siihen, että pellon kasvupotentiaali ja vesitalous paranee pitkässä juoksussa, jos tarjolla on myös lyhytaikaisia vuokralaisia

3. Mitkä toimijat ovat avainasemassa eri tarkastelutasoilla?

Kansallinen taso

Kansallisen tason toimijoita ovat EU, valtio, ministeriöt, tutkimuslaitokset, ELY-keskukset, etujärjestöt ja yritykset.

Työpajan muistilaput:

Ministeriöt, SYKE, ELY-keskukset, etujärjestöt, tutkimuslaitokset

EU, valtio, ministeriöt, tutkimus ja seuranta

Etujärjestöt

suunnittelua tekevät yritykset

Alueellinen taso

Alueellisella tasolla toimivat ELY-keskukset, kunnat ja kaupungit, vesiensuojeluyhdistykset, Metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset, etujärjestöt sekä valuma-aluekoordinaattori.

Työpajan muistilaput:

Kunnat, ELY-keskukset, vesiensuojeluyhdistykset, neuvontaorganisaatiot, metsänhoitoyhdistykset, Metsäkeskus

Alueelliset vesiensuojeluyhdistykset

Ely

Etujärjestöt

Valuma-aluekoordinaattori

Vesiensuojeluyhdistykset ja -verkostot

Kunnat ja kaupungit

Valuma-alue taso

Valuma-alue tasolla toimijoita ovat vesiensuojelu- ja muut yhdistykset, Metsäkeskus, ELY-keskukset, kunnat, hankkeet, valuma-aluekoordinaattori sekä vesitaloussuunnittelijat.

Työpajan muistilaput:

alueelliset ja paikalliset vesiensuojeluyhdistykset

elyt

kunnat

paikalliset yhdistykset

metsänhoitoyhdistykset

hankkeet

metsäkeskus

valuma-aluekoordinaattori

vesitaloussuunnittelijat

Lohko- ja kuivatushanketaso

Lohko- ja kuivatushanketasolla toimijoita ovat kunnat, maanomistajat, ojitusyhteisöt, ja ojaisännöitsijät, paikalliset yhdistykset ja seurat, neuvontaorganisaatiot, suunnittelijat ja urakoitsijat, paikalliset asukkaat ja alueen virkistyskäyttäjät.

Työpajan muistilaput:

Kunnat

Maanomistajat

Ojitusyhteisöt

Suunnittelijat ja urakoitsijat

Paikalliset vesiensuojeluyhdistykset

Maanviljelijät

Kyläyhdistykset, metsästysseurat ym

Vesialueiden omistajat

Ojaisännöitsijät

Tutkimus

Asukkaat

Neuvontaorganisaatiot

Maanomistajat, mutta myös asian esilleottajat, mielenkiinnon herättäjät.

Virkistyskäyttö